

Remissvar – EU-kommissionens förslag till förordning om ekodesign för hållbara produkter Diarienummer M2022/00802

Sammanfattning

RISE stöder förslaget till förordning om ekodesign för hållbara produkter och har, utöver ett kontinuerligt fokus på material och produkters miljömässiga hållbarhet, även under ett antal år aktivt arbetat med transparens- och spårbarhetsfrågor och betydelsen av informationsöverföring i värdekedjor för att möjliggöra cirkulära flöden. Vi ser att kommissionens förslag i hög utsträckning adresserar de förutsättningar vi ser som helt nödvändiga för att uppnå satta mål avseende miljö och hållbarhet. Rätt val från början, design för cirkularitet och tillgängliggörande av relevant information från vaggan till graven är en förutsättning för resurseffektivt nyttjande av material. Vi ser inom många sektorer en intensiv utveckling av cirkulära affärsmodeller, återbruk, återtillverkning och återvinning. Här är tydliga krav avseende hållbara produkter och informationsöverföring en nyckel till framgång och uppskalning.

RISE har under lång tid varit engagerade i de frågor som adresseras i föreliggande förslag till förordning och har för avsikt att även fortsättningsvis aktivt engagera oss i det arbete med produktspecifik lagstiftning som kommer att inledas, för att konstruktivt bidra till en relevant och genomförbar utformning som bidrar till cirkularitet och resurseffektivitet. RISE anser att det är av stor vikt att Sverige fortsätter positionera sig som en viktig aktör inom EU-systemet i frågan om hållbarhet och cirkularitet och att den mångfald av aktörer, inom en bredd av industrisektorer, som aktivt driver arbete kopplat till hållbarhet och tillförlitlighet, reparation och återtillverkning, energi och resurseffektivitet samt återvinningsprocesser, engageras i kommande arbete med produktspecifika regler i delegerade akter för att säkerställa fit-for-purpose. Här anser RISE att Sverige med de förutsättningar för samverkan mellan olika aktörer samt den gemensamma höga kompetensnivån i samhället bör ta ansvar att visa vägen till en lyckad och genomförbar regulatorisk utveckling.

RISE synpunkter och kommentarer till föreliggande förslag berör främst de delar som relaterar till informationsbehov och detaljeringsgrad avseende information, tekniska aspekter gällande informationsdelning samt involvering av värdekedjans aktörer. När det gäller informationsdelning i värdekedjor och de digitala informationsbärare som här kan komma att bli aktuella, är det också viktigt att harmonisering med övrig EU-lagstiftning, såsom RoHS och WEEE, görs. Ytterligare behövs harmonisering mellan gällande kemikalielagstiftning och tänkt reglering inom Ekodesignförordningen samt tillräckligt hög grad av flexibilitet för att hantera framtida scenarion. Slutligen bör man se till så att gällande end of waste regler och de cirkulära modeller och initiativ som växer fram synkroniseras för en lyckad implementering av förordningen.

Allmän kommentar till förslaget som helhet

RISE stöder förslaget till förordning om ekodesign för hållbara produkter och har, utöver ett kontinuerligt fokus på material och produkters miljömässiga hållbarhet, även under ett antal år aktivt arbetat med transparens- och spårbarhetsfrågor och betydelsen av informationsöverföring i värdekedjor för att möjliggöra cirkulära flöden. Vi ser att kommissionens förslag i hög utsträckning adresserar de förutsättningar vi ser som helt nödvändiga för att uppnå satta mål avseende miljö och hållbarhet. Rätt val från början, design för cirkularitet och tillgängliggörande av relevant information från vaggan till graven är en förutsättning för resurseffektivt nyttjande av material. Vi ser inom många sektorer en intensiv utveckling av cirkulära affärsmodeller, återbruk, återtillverkning och återvinning. Här är tydliga krav avseende hållbara produkter och informationsöverföring en nyckel till framgång och uppskalning.

Implementeringen av produktpass har en framträdande plats i förslaget, dessa har potentialen att i hög utsträckning förändra och förbättra våra möjligheter till resurseffektiv hantering av material och produkter. Produktpassen avser bidra med digitalt tillgänglig information om produkter, exempelvis avseende ingående material och kemi samt hur produkten kan repareras, demonteras, återtillverkas och återvinnas. Informationen ska fylla ett tydligt behov för aktörer i den cirkulära värdekedjan, hjälpa konsumenter att göra hållbara val samt underlätta marknads kontroll. Arbetet med att ta fram produktspecifik lagstiftning kommer att fortgå genom delegerade akter, och det är här av mycket stor vikt att svenska aktörer engageras här, då rätt utformning är A och O för hur väl produktpassen klarar av att svara upp mot de behov vi ser kopplade till resurseffektivitet och cirkularitet. Rätt använda kan dessa digitala verktyg ge oss den information som idag är den saknade länken för uppskalning av exempelvis sortering av material och återvinningsprocesser. I förslaget betonas att information ska delas utifrån ett need-to-know perspektiv, företagshemlig information måste beaktas och kommunikation kring varför specifik information behövs är också av stort värde för ökad förståelse mellan värdekedjans aktörer. Här ser vi standardisering som ett viktigt verktyg, men det är också helt nödvändigt att beakta att den snabba teknologikutvecklingen kan innebära förändrade informationskrav, vilket behöver kunna hanteras.

Vad gäller information som kopplar till miljöprestanda som framförallt ger indikationer till konsumenterna kring ett hållbart val är det viktigt att luta sig mot redan framtagna kriterier såsom inom EPD-systemet (läs produktkategoriregler) samt PEF via Circular Footprint Formula. För att säkerställa miljönyttan med den cirkulära ekonomin kan även de metoder och regler som gäller inom standardisering för LCA (ISO 14044)¹ för sluppen miljöpåverkan behöva ses över och linjeras med denna förordning.

När det gäller informationsdelning i värdekedjor och de digitala informationsbärare som här kan komma att bli aktuella, är det också viktigt att harmonisering med övrig EU-lagstiftning görs. Vissa produktkategorier har sannolikt behov av informationsbärare (aktiva eller passiva) såsom nämnts i förslaget (i.e. RFID), här behöver nuvarande koppling till RoHS och WEEE ses över, för att inte lägga onödig administration på industriparter som behöver nyttja RFID, men som i övrigt inte berörs av RoHS och WEEE.

¹ [Standard - Miljöledning - Livscykelanalys - Krav och vägledning \(ISO 14044:2006\) SS-EN ISO 14044:2006 - Svenska institutet för standarder, SIS](#)

RISE anser generellt att det är av stor vikt att Sverige fortsätter positionera sig som en viktig aktör inom EU-systemet i frågan om hållbarhet och cirkularitet och att den mångfald av aktörer, inom en bredd av industrisektorer, som aktivt driver arbete kopplat till hållbarhet och tillförlitlighet, reparation och återtillverkning, energi- och resurseffektivitet samt återvinningsprocesser, engageras i kommande arbete med produktspecifika regler i delegerade akter för att säkerställa fit-for-purpose. Utan aktiv medverkan av industriaktörer riskerar förslaget att ha ett felaktigt innehåll eller sakna förutsättningar för lyckad implementering.

Specifika kommentarer och synpunkter

RISE kommentarer begränsar sig till de kapitel och artiklar som berör tekniska och miljömässiga aspekter samt involvering av värdekedjans aktörer. Kommentarer lämnas där på Kapitel I-III, samt Kapitel V.

Kapitel I Allmänna bestämmelser (Artikel 1-3)

I artikel 1 beskrivs vilka krav på ekodesign som förslaget till förordning avser, vi anser att samtliga här ingående delar är av stor relevans men önskar trycka på område d, *förekomsten av ämnen som inger betänkligheter i produkter*, det är här viktigt att påpeka att det inte endast är tveksamma kemiska ämnen ur ett toxicitetsperspektiv som är relevanta att ta upp, i vissa fall kan även andra icke faroklassade ämnen vara viktiga att informera om, då dessa kan påverka bearbetningsprocesser i senare led. Vi saknar här även en tydlig formulering avseende i produkter ingående material och komponenter, exempelvis innovationskritiska metaller och mineral, då information angående produktens uppbyggnad är av stort värde för effektiv cirkulering av produkter och material. Vidare är det av största vikt att ämnen som regleras i detta direktiv har en hög grad av flexibilitet för att eventuellt möta framtid som 1) å ena sidan innebär att teknologier utvecklats för att kunna hantera ytterligare kemiskt innehåll och därför bör vara föremål för att avregleras inom denna förordning eller 2) kunna möta behov av ytterligare reglering inom ex REACH efter att ämnen om-klassificerats inom CLP.

Kapitel II Krav på ekodesign (Artikel 4-7)

Avseende Artikel 5, Krav på ekodesign, hänvisar vi till kommentar kopplad till Kapitel 1, artikel 1-3, dock kopplar här vår kommentar till punkterna g, förekomst av ämnen som inger betänkligheter samt k, möjlighet till återtillverkning och materialåtervinning. Därtill vill vi poängtera vikten av att fokusera på önskvärda effekter vid framtagning av ekodesignkrav för punkterna a-n. Vad gäller exempelvis reparation kan en produkt behöva designas olika beroende på om reparationer ska utföras som del av en återtillverkningsprocess, av certifierade reparatörer eller av konsumenter. Detta behöver ekodesignkraven ta höjd för så att kraven inte skapar inlåsnings effekter för vissa typer av produkter eller aktörer och begränsar möjligheterna för att nå önskade effekter i ett bredare perspektiv. I Artikel 5 beskrivs vidare behov av konsekvensbedömning gällande krav på ekodesign. Det är bra att en sådan genomförs, samt att hänsyn tas till påverkan på konsumenter och de ekonomiska aktörernas konkurrenskraft, men det är samtidigt av yttersta vikt att detta inte leder till en försvagad kravställning, som i förlängningen inte får önskvärd effekt. Den nödvändiga omställningen kräver en balans mellan dessa två aspekter, och kräver involvering av värdekedjans aktörer i utarbetande av produktspecifika regler. I Artikel 5 beskrivs även att ekodesignkraven ska möta ett antal kriterier. Här vill vi understryka att även om kriterierna är högst relevanta är flera också subjektivt och kvalitativt formulerade samt har ett fokus på att minimera potentiella negativa

effekter. Vid framtagning av ekodesignkraven behöver kommissionen därför förhålla sig till kriterierna på ett sätt som inte riskerar att leda till de negativa effekter som tas upp men samtidigt inte urvattnar formuleringarna för de ekodesignkrav som ställs. Omställningen till hållbar produktion och konsumtion kräver också att vi inte bara minimerar negativa effekter utan också bidrar med positiva effekter, vilket vi anser också borde beaktas vid formulering av ekodesignkraven. På materialnivå ser vi även positivt på möjlighet att även premiera open loop återvinning, dvs att material kan flöda mellan produktkategorier och branscher för att komma till så stor nytta som möjligt ur ett miljömässigt perspektiv.

Avseende Artikel 7, Informationskrav, så specificeras här olika typer av information såsom information för konsumenter och andra slutanvändare om hur produkten ska installeras, användas, underhållas och repareras för att minimera dess miljöpåverkan och säkerställa optimal hållbarhet samt om hur produkten ska returneras eller bortscaffas när den är uttjänt, information om behandlingsanläggningar för demontering, materialåtervinning eller slutbehandling, annan information som kan påverka hur produkten hanteras av andra parter än tillverkaren samt namnet på de ämnen som ingår i produkten och detaljer kring dessa. Detta är bra, men vi efterfrågar en tydlighet kring informationsbehov även avseende produktens initiala sammansättning på materialnivå, samt relevant information kopplad till kemiskt innehåll utöver ämnen som ingår i produkten. Utveckling av nya material, tillverkningsmetoder och återvinningsprocesser går snabbt framåt varför det är viktigt att ta hänsyn till information som är viktig för vidare nyttjande av material eller produkt i andra applikationer eller andra processer. Här kan innehåll av sällsynta material, eller detaljerad information avseende ett blandat materials sammansättning och produktionsmetod tas upp som exempel.

Behovsanpassad och tillräckligt granulär information är A och O för hur väl produktpassen klarar av att svara upp mot de behov vi ser kopplade till resurseffektivitet och cirkularitet. Rätt använda kan dessa digitala verktyg ge oss den information som idag är den saknade länken för uppskalning av exempelvis sortering av material och återvinningsprocesser. I förslaget betonas att information ska delas utifrån ett need-to-know perspektiv, här är det viktigt att beakta företagshemlig information och att kommunicera kring varför specifik information behövs för ökad förståelse mellan värdekedjans aktörer. Vi ser standardisering som ett viktigt verktyg, men det är också helt nödvändigt att beakta att den snabba teknologikutvecklingen kan innebära förändrade informationskrav, vilket behöver kunna hanteras.

I Artikel 7, punkt 5 lyfts tillhandahållande av begärd information som ska tillhandahållas på minst ett av följande sätt: (a) På själva produkten, (b) På produktens förpackning, (c) I det produktpass som avses i artikel 8, (d) På en etikett, (e) I en användarhandbok, (f) På en webbplats eller i en applikation som kan nås utan kostnad. Information som säkerställer ämnens spårbarhet ska anges antingen på produkten eller kunna nås via en databärare som hör ihop med produkten. Här är det viktigt att verkligen betona vikten av produktanpassning, olika produktkategorier har sina specifika utmaningar och det är viktigt att aktörer genom hela värdekedjan kommer till tals när det gäller rekommendationer gällande detta. En återvinningsaktör kan ha helt andra behov än en aktör som tillhandahåller reparationstjänster, exempelvis.

Kapitel III Digitala produktpass (Artikel 8-13)

Avseende Artikel 8, Produktpass, punkt 2 a-h, så är det viktigt att ta hänsyn till den snabba teknologikutveckling som nu sker. Exempelvis är det viktigt att inte (2 b-c) till en för hög detaljnivå styra vilka typer av informationsbärare som ska användas samt var dessa ska placeras, utan snarare fokusera på funktionalitet och kompatibilitet. Vi är eniga i att det är viktigt att ge riktlinjer kring vilken nivå (d) produktpasset ska ligga på. Under 3a saknar vi

aktörer med ansvar för att tillse cirkulering av produkter och material, såsom reparations-, återtillverknings- och återvinningsaktörer.

Avseende Artikel 9, Allmänna krav på produktpasset, så är det viktigt att samtliga relevanta aktörer i aktuell produktkategoris värdekedja konsulteras, då olika aktörer kan ha väldigt olika syn på huruvida det exempelvis skulle vara tillräckligt att placera en informationsbärare på en förpackning. I flertalet fall är detta inte en lösning som täcker behoven i värdekedjan, då information inte längre följer produkten hela vägen till end-of-life.

Artikel 10, Teknisk utformning och användning av produktpasset, lyfter viktiga frågor kopplade till produktpasset nyttjande och RISE står bakom de aspekter som här lyfts.

Generellt vill vi här nämna att det i vissa fall kan vara tillämpligt att nyttja olika typer av informationsbärare. Om exempelvis RFID krävs för effektiv hantering B2B, så kan dessa kompletteras med barcode eller QR-kod under den period då den breda majoriteten konsumenter inte har tillgång till den teknologi som krävs för att läsa en RFID-tag.

Kapitel V Prioritering, planering och samråd (Artikel 16-19)

Artikel 17, Ekodesignforumet, beskriver hur Kommissionen ska se till att den vid genomförandet av sina uppgifter eftersträvar ett väl avvägt deltagande av företrädare för medlemsstaterna och alla produktens eller produktgruppens relevanta berörda parter, inklusive små och medelstora företag och hantverksbranschen, fackföreningar, återförsäljare, detaljhandlare, importörer, miljöskyddsgrupper och konsumentorganisationer. Dessa parter ska särskilt bidra till utarbetandet av kraven på ekodesign, granskningen av effektiviteten hos de etablerade marknadskontrollmekanismerna och bedömningen av åtgärder för självreglering. Detta är mycket viktigt, vi saknar dock aktörer inom återtillverkning, reparation och återvinning bland de namngivna parterna.

I Artikel 18, Åtgärder för självreglering, beskrivs att två eller flera ekonomiska aktörer får lägga fram en åtgärd för självreglering som fastställer krav på ekodesign för produkter till kommissionen som ett alternativ till en delegerad akt som har antagits i enlighet med artikel 4. Denna möjlighet anser vi bör utredas i detalj med avseende på möjliga konsekvenser, bland annat behöver andra aktörer i den önskade, cirkulära värdekedjan konsulteras för att säkerställa att åtgärden för självreglering ger motsvarande möjligheter för cirkularitet och resurseffektivitet som relevant delegerad akt.